

УДК 343.971

Денис Олександрович ГРИЩЕНКО,

старший викладач кафедри кібербезпеки факультету № 4 (кіберполіції)

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Олексій Георгійович БАРБАШОВ,

курсант 3 курсу групи Ф4-301 факультету № 4 (кіберполіції)

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8790-0997>

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ МЕДІАНАСИЛЬСТВА. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КІБЕРБУЛІНГУ ТА БУЛІНГУ

Процес розвитку інформаційного суспільства, інформатизації усіх його сфер, сьогодні стає дуже актуальним. Дослідження проблем формування, закономірностей розвитку та практичне втілення у майбутнє життя інформаційних ресурсів набагато легше усі сфери людської діяльності та прискорює розвиток цивілізації загалом. З однієї сторони, Інтернет зробив світ набагато кращим, повним можливостей для процвітання людей з мінімальними ресурсами, а також для ознайомлення з важливими соціально-політичними резервами, а з іншої сторони, він затягнув людей в глибокий темний світ павутини і знущань, а також відбувся перехід до нової форми насильства, а саме до віртуального насильства – кібербулінгу.

Вперше поняття кібербулінгу було тлумачено американським вченим Біллом Белсі, який зазначав, що кібербулінг – це використання інформаційних і комунікаційних технологій для підтримання умисної, неодноразової і ворожої поведінки, спрямованої на ображення інших людей. Український дослідник Л. Найдюнов з цього приводу зазначає, що однією з форм медіанасильства є кібербулінг – новітня форма агресії, що передбачає жорстокі дії з метою дошкулити, нашкодити, принизити людину з використанням інформаційно-комунікаційних засобів: мобільних телефонів, електронної пошти, соціальних мереж, тощо [1, с. 176]. Можемо сказати, що це сучасний спосіб та вид насильства, який виник в умовах тотальної інформатизації нашого суспільства. З кожним роком та навіть місяцем до нього залучається усе більша кількість людей, стає набагато більше жертв і найголовніше є те, що явище набуло поширення саме у дитячому середовищі. Тому воно потребує невідкладного дослідження як з наукової, так і з прикладної сторони, адже кінцевою метою є запобігання поширенню віртуального насильства та протидія його наслідкам.

Кібербулінг можемо розглядати як прояв девіантної поведінки осіб, у деяких випадках навіть, особи які його вчиняють, розглядаються як потенційні злочинців. Вважається, що кібербулінг є похідним від традиційного булінгу і є його різновидністю. Ми погоджуємося з цим, бо саме цькування над людьми, породило більш якісне, масштабне знущання, яке існує у віртуальному середовищі.

Отже, актуальним на сьогоднішній час є відмежування цих двох явищ – булінгу та кібербулінгу.

По-перше, віртуальний булінг поширюється не тільки на дітей на шкільних перервах, заняттях, дорогою в школу чи додому, як це передбачає звичайний булінг. Кібербулінг проникає до жертви будь-де не враховуючи чи то день чи ніч. Учасниками шкільного насильства є декілька осіб над якими глузують велика група людей, у випадку електронного булінгу, під його вплив потрапляє величезна кількість осіб, а особа виконавець є одним, також виникає можливість поширити інформацію про жертву одразу багатьом людям [2, с. 185]. Трапляються випадки коли особа, над якою знущаються її однолітки, яка є слабшою за них, намагається помститися винним шляхом цькування у віртуальному просторі. Вона отримує перевагу, користуючись широтою своїх дій, анонімністю й значною недосяжністю для контролю з боку інших. Дитина здатна зробити або написати те, що не наважується зробити або сказати вголос в реальному житті. Наслідки віртуальних знущань над дитиною дуже явно видно в реальному світі, у наших школах і навіть у наших будинках, де дитина повинна відчувати себе найбільш безпечним; у жертвах кібербулінгу, відзначаються більш високі показники депресії та тривоги, а також відмова дітей від школи та зниження їх навчальних показників [3, с. 119].

По-друге, сфера застосування комп'ютерних нападів є набагато ширшою. Вона включає залякування через текстові повідомлення, телефонні дзвінки, електронну пошту, соціальні мережі, чати або в комп'ютерних іграх. Слід зазначити, що поширеним прикладом кібербулінгу є розміщення в загальному доступі порно, сексуальних зображень, відео людини, як помсти, яка публікується колишнім статевим партнером без згоди іншого партнера і для того, щоб викликати страждання та збентеження у нього. Вплив таких дій може бути катастрофічним, особливо для молодих осіб, які почуваються настільки збентеженими та приниженими, що не можуть уявити, що вони виживуть наступного ранку і в кінцевому підсумку можуть вдатися до екстремальних поступків. Наприклад, заподіяння шкоди або інколи навіть смерті самому собі і часом іншим особам. Це глибоко відображає реальні проблеми сьогодення, що виникають у віртуальному світі.

По-третє, кібербулінг на відмінну від булінгу звичайного охоплює всі вікові категорії людей. Так окрім дітей, дорослі в свій час регулярно отримують залякування та погрози в електронному вигляді через Інтернет. Злочинці, використовуючи свою анонімність, регулярно відправляють повідомлення, задля наживи або помсти. Так, політики, артисти та спортсмени регулярно стають жертвами даного виду агресії. Слід відмітити, що на сьогодні в Україні немає чітких законів чи нормативно-правових актів, які могли б вирішити цю складну проблему сучасного життя.

Проаналізувавши все вище сказане, можемо дійти до таких висновків. Проблема кібербулінгу є досить актуальною на сьогоднішній час і потребує подальшого вивчення та напрацювання нового теоретичного матеріалу, що дасть можливість втілити його на практиці під час профілактичних заходів щодо віртуального насильства. Необхідно також звернути увагу на те, що діяння у чинному законодавстві України не криміналізоване. В майбутньому, доречним є розгляд питання щодо криміналізації досліджуваного феномену.

Список бібліографічних посилань

1. Найдюнова Л. А. Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу: підручник / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. Вид. 2-ге, стер. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2015. 244 с.
2. Бочавер А. А., Хломов К. Д. Кибербуллинг: травля в пространстве современных технологий. *Психология. Журнал Высшей школы экономики*. 2014. Т. 11(3). С. 177-191.
3. Aiken M. UK London: Hachette; 2016. The Cyber Effect: A Pioneering Cyberpsychologist Explains How Human Behaviour Changes Online, Aug 18; pp. 119–138.

Одержано 31.10.2018

УДК 343.231

Михайло Васильович ГУЦАЛЮК,

кандидат юридичних наук, доцент,

провідний науковий співробітник

Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України;

Тетяна Сергіївна ПЕРЕДЕРІЙ,

слухач магістратури факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Сьогодні в Україні суттєво збільшується рівень злочинності у сфері використання комунікаційних систем із застосуванням мережі Інтернет, що негативно впливає на забезпечення національної безпеки держави. Злочини з використанням інформаційно-комунікаційних технологій не лише гальмують впровадження позитивних тенденцій розвитку, а й формують нові інструменти у вчиненні злочинів.

За даними Департаменту кіберполіції Національної поліції України, за перше півріччя 2018 року було виявлено понад 2, 3 тисячі кримінальних правопорушень у сфері протидії кіберзлочинності [2].

Кіберзлочинність є порівняно новим видом суспільно небезпечних діянь, проте на відміну від традиційних крадіжок і шахрайства, вона постійно удосконалюється і йде в ногу з